

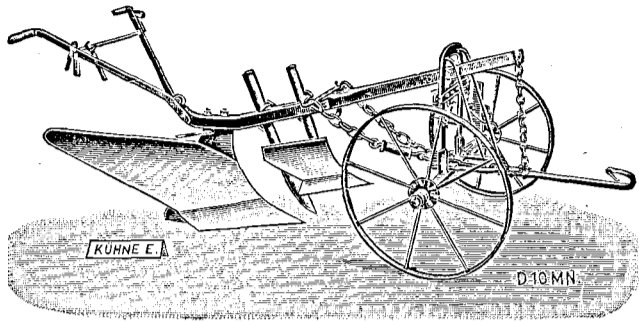
Hannover

ERDÉLYI GAZDA

XL. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR, 1908. Szeptember 13.

37. SZÁM.

AZ ŐSZI IDÉNYRE

mindennemű talajmivelőeszközöket:
„BIPPART“ altalajekéket,
„TORNADÓ“ kukoricaszártépőgépeket
 és egyéb takarmánykészítőgépeket

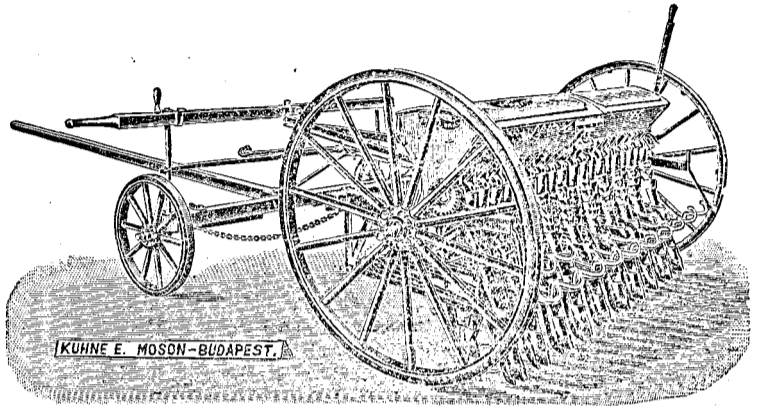

1672

**„Mosoni Drill“ sorvetőgépeket,
 borsajtókat stb. szállít:**

„KUHNE“ mezőgazd. gépgyár
 részvénytársaság: **MOSONBAN.**

Főraktár: BUDAPEST, VI. ker., Váci-körút 57/a.

KUHNE E. MOSON-BUDAPEST.

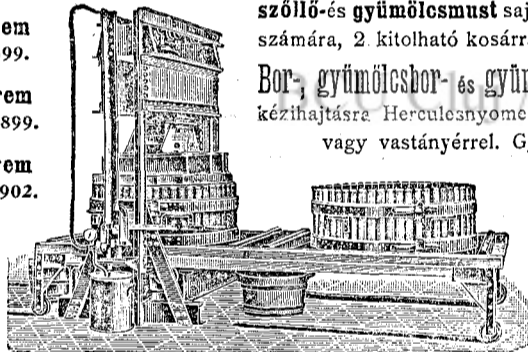
Hydraulikus sajtók

Arany érem
 Szeged 1899.

Arany érem
 Budapest 1899.

Arany érem
 Pozsony 1902.

és sok
 egyéb leg-
 magasabb
 kitünteté-
 sekkel

hydraulikus sajtóért.

szőlő- és gyümölcsmust sajtolásra a nagy üzem
 számára, 2 kitolható kosárral vagy 1 kosárral.

Bor-, gyümölcsbor- és gyümölcsnedv-sajtókat
 kézihajtásra Herculesnyomóerő-szerkezettel, fa-
 vagy vastányérral. Gyümölcs- és

szőlő-őrleket,
 bogyzógépeket
 gyümölcs-
 aszaló ké-
 szülékeket

gyártanak és szállítanak jótállás mellett mint különlegességet a legújabb szerkeze tben

MAYFARTH PH. és TA.,
BÉCS, II/1 különlegességi gyár gyümölcserőrtékesi-
 tési gépekben.
 2175

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve Megrendelések idejekorán kéretnek,

Hatása biztos!

Páratlan a maga nemében!

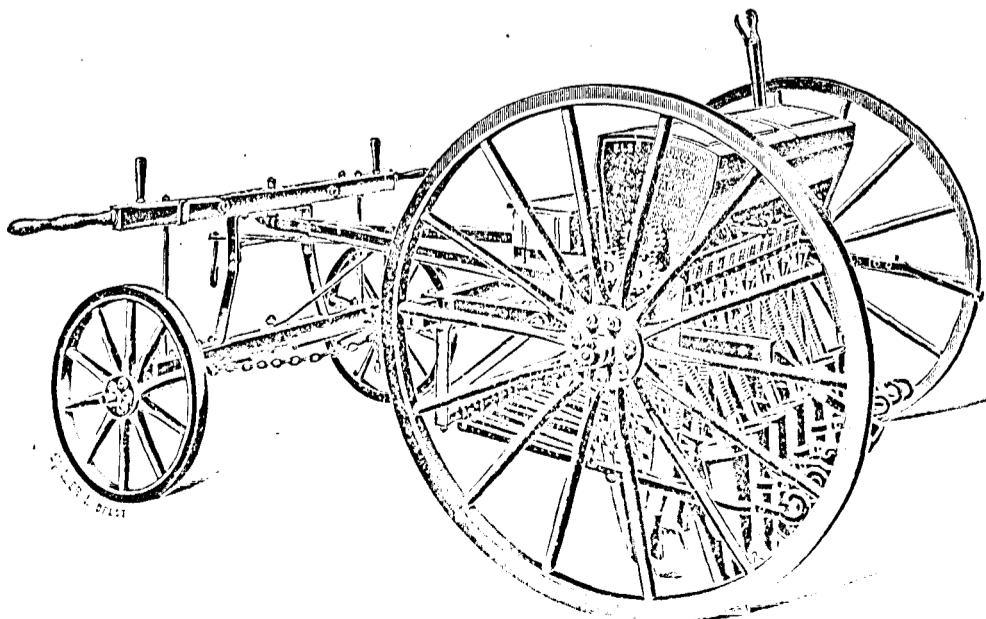
Ajánlattal és prospektussal szívesen

szolgálnak egyedüli gyárosai:

Lutz Ede és Társa

2148. IV. festékgyárak

== BUDAPEST, VII., Ornagy-utca 4. ==

A legjobb vetőgép a szab.

LOSONCZI DRILL

Magyar gyártmány.

Árajánlatokkal és árjegyzékekkel
 szívesen szolgál

A magyar kir. államvasútak
 gépgyárának vezérigynöksége,

BUDAPEST V., Váci-körút 32.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-nek

Kolozs és több szomszédos megye területére kizárólagosan jogosított képviselőjében a bizalomteljesen hozzám forduló feleknek a lehetőség gyors és költséget kímélő eljárással szerzek

olcsó ingatlan jelzálog-kölcsönöket, konvertálok más intézeti terheket és egyúttal rendezem az elhanyagolt birtok- és teherállapotokat.

Kiváló biztosságu tőkebefektetésül ajánlom ez intézetnek a tőzsdén is jegyzett adó és egyéb levonásmentes óvadékképes és különösen katonai házassági óvadékképes 50 év alatti kisorsolásra rendszeresített

„4 és 4 1/2 százalékos zálogleveleit” Ezek kaphatók és a szelvények költségmentesen kifizettettek: az intézetnél Nagyszebenben és helyben a Kolozsvári Kereskedelmi Banknál. Mindennemű felvilágosítást díjmentesen és készséggel megad:

Erdélyi erdő-, faanyag- és bányauőgyűnőség
GOMBOS BENŐ Kolozsvár, Malom-utca 16. szám.

A legelőnyösebb módon közvetít mindennemű ingatlan adásvételeket, bérleteket és bármiféle kereskedelmi ügyleteket. 2162

A Hunyadmegyei

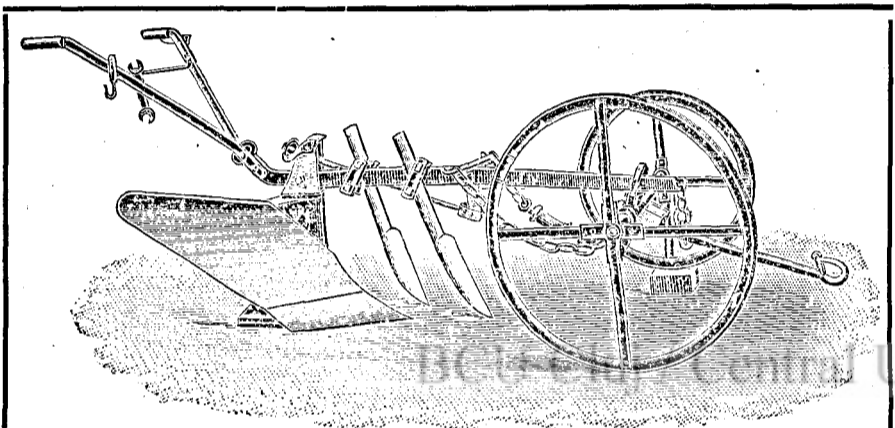
Első Gőzeke-Vállalat

elvállal két mozdonyu Fowler-féle gőzeke garniturájával Erdélyben tavaszi és őszi bérszántást, ugyszintén rigolozást.

Szerződés kötés esetén szántató kivánságára jó minőségű kőszénről vállalkozók gondoskodnak illetve évi kötésükből átengednek.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Báró Kemény József, Maros-Németi, u. p. Déva, vagy
Barcsay Andor dr. országgyűlési képviselő,
Budapest, IV. Molnár-utca 11. 1934

Gyakorlatban kitűnőnek bizonyult :: szabadalmazott kétsorosozlyás, elzárható

JURENÁK-ÉKÉKET

szállit:

„RÜHNE” mezőgazdasági gépgyár r.-t. Mosonban.

Főraktár: Budapest, VI, Váci-körút 57/a. sz.

Fiókraktárak: Debreczen és Temesvár.

Ezenkívül megrendelhetők: Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél, Budapest, V., Alkotmány-utca 31. és Agrikultura mezőgazdák-ellátó r.-t.-nál, Budapest, V., Zoltán-u. 12 sz.

!! Régi egyetemes (Sack-rendszerű) ekék gerendelyeinek !!
!! átváltoztatása Jurenák-rendszerre darabonként 22 K. !!

☛ Rendelések idejekorán eszközzendők. ☛

2171

2477/1908. szám.

Faeladási hirdetmény.

A m. kir. államkincstárnak Doboka községben fekvő „Branistye” nevű 61.62 kat. hold és a „Mogyoros” nevű 24.28 kat. hold, összesen 85.90 k. hold kincstári területen megbecsült 4251 m³ tölgy-, cser-, juhar- és egyéb fanemből álló mű-, haszon- és tűzifának tövön, tuskó- és gyökér-irtási kötelezettséggel való eladása iránt a **f. évi szeptember hó 21-én d. e. 10 órakor** az alulírott felügyelőség hivatalos helyiségében **zárt írásbeli versenytárgyalás** fog tartatni.

Az összes eladó fatömeg kikiáltási ára; 28643 K 45 f. Kihasztnálási határidő 1910 október hó 31. napja.

Versenyezni szándékozók felkéretnek, hogy az ivenként 1 Kor. bélyeggel és a megajánlott vételár 20%-át kitevő bánatpénzzel, vagy ezen bánatpénznek valamely m. kir. adóhivatalnál való letetését igazoló nyugtával ellátott zárt írásbeli ajánlataikat a versenytárgyalás napjáig az alulírott felügyelőséghez nyujtsák be. Később beérkező, valamint távirati úton tett és utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az árverési és szerződési feltételek az alulírott m. kir. telepítési felügyelőségnél a hivatalos órák alatt betekintheők.

2187

Kolozsvár, 1908. augusztus hó 12-én.

A m. kir. Telepítési Felügyelőség.
(Erdészeti palota, Bocskay-tér 6. sz.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap

Alapítványok a kormány hozzájárulásával 1,970.340.— K.
Fartalékok 764.760.16 „
Összesen: 2,735.104.16 „

1901. évi fölőslég	90.349.— K.
1902. „ „	59.782.26 „
1903. „ „	109.331.73 „
1904. „ „	72.438.93 „
1905. „ „	61.730.60 „
1906. „ „	39.243.65 „

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adták fel biztosításukat 5% engedményben részesültek.

Biztosítási ajánlatok benyujthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

1013

az igazgatóság.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 K.,
1/4 ÉVRE 3 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET, ERDÉLYRÉSZI GAZDASISZTI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

- A világ gabonatermése. 473
Takarmányban szükölködő gazdák figyelmébe. 474
A magyar komló toboz-termésének alakitani viszonyairól. X. Cséres Lajos. 475

Kisebb szakközlemények:

- A gyümölcsfák faértéke. — A tejhozam fokozása ivartalanítás által. — Zsákfoltozás cementtel. — Fertőző kórok terjedése házi állatok utján. — Vörös bor derítése. 476

Egyleti élet:

- Meghívó. 477

Kormányintézkedések:

- Mének vásárlása az állami lótenyészintézetek számára — A takarmányhiány enyhítése. — A mezőgazdasági gépek alkalmazottai biztosítási kötelezettsége. — Százezer korona a székelyföldi kisgazdáknak. 477

Vegyes közlemények.

- 477

Hirdetések.

A világ gabonatermése.

— Hivatalos jelentés. —

Augusztus 31-én tette közzé a földművelésügyi minisztérium a világ gabonaterméseinek és a vele szemben mutatkozó szükségletnek statisztikai kimutatását. A terjedelmes, érdekes munka, amelylyel a magyar kormány ezuttal is megelőzte az összes külföldi államokat, gyakorlati értékben jelentékenyen megnövelt. Száznegyven oldalon keresztül csupa érdekes adatot, az elmélet és a praxis számára egyformán becses tudnivalókat tár az olvasó elé. A munkát általános részéből a következőket emeljük ki:

Az esztendő nem felelt meg egészen a várakozásnak; nem különösen azokban az államokban, amelyek még közvetlenül az aratás előtt jó termést vártak és még kevésbé ott, ahol az már a rossz időjárási viszonyokból előre lehetett látni a gyenge, vagyis a nem kielégítő eredményt.

Az 1907. év őszi időjárása csekély kivételektől eltekintve, Európaszerte száraz és részben igen meleg volt; később ugyan kissé hidegebbre fordult az időjárás, de a csapadék hiánya állandósult. Különösen Európa délkeleti felében érezték szükségét az esőnek, ami miatt a vetési munkálatok nagy késedelmet szenvedtek.

A bevetett őszi területe az előző évvel szemben alig változott; egyedül Oroszországban csökkent a vetőmag hiánya miatt. A kedvezőtlen téli időjárás következtében ugyanitt az elvetett mag sem kelt ki megfelelőleg. Ez az eset különben Európa más részeiben is bekövetkezett, mindazonáltal nagyobb kiszántás Oroszország több kormányzóságának területeit kivéve, számottevő területen sehol sem történt.

A tengerentúli államokban a vetés idejében és elég jó körülmények között folyt le; a vetések kikelése megfelelő volt, mindazonáltal fejlődésükre az idő itt sem volt mindennyire kedvező.

Nem kedvezett az idő különösen Ausztráliában és Kelet Indiában, ahol a száraz meleg időjárás huzamosabban tartott és a termés jóval kisebb is lett; Dél-Amerikában bőséges esőre a vetések kifogástalanul fejlődtek, Argentína kiváló termése (különösen bu-

zából és zabból) bizonyíték erre nézve. Ez utóbbi államban a bevetett terület folytonosan és jelentékeny mértékben növekedik.

Az amerikai Egyesült-Államokban a buza tengeri és az árpa területe némileg növekedett, Canadában pedig a buza és zab területe.

Afrikában a bevetett terület csekély változást mutat, de a termés nem sikerült. Szárazság és hőség okozta károsodáson felül a sáskák tömeges fellépése okozott bajt.

A részletes kimutatások számszerű becséléseiből kitűnik, hogy a buzatermés eredménye a múlt évi végleges eredménytől alig különbözik. A különbség mindössze — 6.23 millió métermáza. Termett ugyanis a múlt évben megközelítőleg 851.98 millió q. buza és az ideai valószínű buzatermés 845.75 millió q. Az összes gabonaféleségből pedig a hozzávetőleges termés volt, szemben a múlt évi eredménnyel:

	1908-ban	1907-ben	különbség
buza	845.75	851.98	— 6.23
rozs	39.566	429.02	— 33.36
árpa	343.15	322.04	+ 21.11
zab	598.50	548.54	+ 49.96
tengeri	973.20	905.79	+ 67.41
Összesen:	3.156.26	3.057.37	+ 98.89
1906-ban:	3.251.62		

Végeredményre nézve a gabonaneműek összes terméshozama 1907. évhez viszonyítva természetesen csak hozzávetőleg számítva, mintegy 98.89 millió métermázsával nagyobb; a buza szemben a múlt évvel, jóformán teljesen egyenlő, azaz csak 6.23 millió métermázsával és a rozs 33.36 millió q-val kisebb; nagyobb a tengeritermés 67.41 millió métermázsával, továbbá nagyobb az árpatermés 21.11 és a zabtermés 49.96 millió métermázsával.

Hogy a folyó esztendőben a világtermés képes-e a világ kenyérszükségletét kielégíteni, az megállapítható, ha a fogyasztás és vetőmagszükséglet mennyisége felől tájékozást szereztünk. Ezt a miniszter több táblázaton mutatja ki. Ezek szerint 1908—9-re hiány mutatkozik búzából 3.79, rozsból 8.42, árpából 5.91 millió métermázsával. Főleg pedig előreláthatólag zabból 17.23 és tengeriből 17.9 millió métermázsányi.

A részletekből kiemelendő, hogy a magyar korona országaiban, tehát Horvát- és

— Jobb és —
megbízhatóbb
— magvakat —

nem is ajánlhatunk,
— mint a minőket —
— 33 év óta —

Mauthner
*
Ödön

cs. és királyi udv. szállító
magkereskedésében

BUDAPESTEN
VII., Rottenbiller-u. 33. sz.
IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. kapható.
Árjegyzék kívánatra ingyen és
bérmentve. 1002

A MAGYAR

LEGELŐNYÖSEBB A

MEZŐGAZDÁK

GABONA

SZÖVETKEZETE UTJÁN

ÉRTÉKESITÉSE.

V. KER., ALKOTMÁNY-UTCZA 31.

Takarmánycikkekre megbízható legmegfelelőbb beszerzési forrás.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos **férfi ingek**, alsó-nadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.

Fű és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utódai

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3.

1006

Telefon-szám 567.

Telefon-szám 567.

Matrác, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szakszerűen készítve. Olesó árban található. — Minden fajtájú és nagyságú szalon, ebédli és futószőnyeg, gyapjú és csipkefüggönyök.

Amerika önműködő ablak-roletták egyedüli főraktára.

Szlavonországi adatait is egybefoglalva, termelt ez évben 42.8 métermázsza buza, 12.9 q rozs, 10.8 q zab, 42.9 q tengeri. Gabona-termésünk eredménye a múlt évhez viszonyítva csak mintegy 5 millió q-val kedvezőbb, míg 1906-tal szemben 21 millió q-val kedvezőtlenebb. Tengeritermésünk a múlt évvel szemben is majd másfél millió métermázsával kedvezőtlenebb. A rendelkezésre álló adatokból hozzávetőlegesen megállapítja a kimutatás, hogy Magyarországon (Horvát- és Szlavonországgal együtt) fogyasztásra, vetőmagra, takarmányozásra és ipari célokra 1907—1908. ban felhasználtatott összesen mintegy: buza 30,000,000 q, rozs 9,000,000 q. Ebből és az ideai terméseredményből a kimutatás erre az évre Magyarországra nézve a következő feleleget helyezi kiállításba: buza 12—13 millió métermázsza, rozs 3—4, árpa 2—3, zab 1.5—2.2, tengeri 8.5—1 millió métermázsza.

Takarmányban szűkölködő gazdák figyelmébe.*

I.

Az ideai nagy szárazság a takarmánynövényekre olyan káros hatással volt, hogy vidékenint takarmányhiány állott be.

A takarmányszükségen a legtöbb gazda úgy vél segíteni, hogy csökkentse állatainak számát, ezzel azonban magának okoz kárt, mert az éveken át felszaporított állomány kisebbitésével csökken a trágyamennyiség és így talajának termőereje, a takarmányszükség következtében pedig oly sok állat kerül a piacra, hogy az eladó állatokat olesó áron kell elvesztegetni. Ezért nem az állatok számának csökkentésével kell a takarmányszükségen segíteni, hanem minden eszközt fel kell használni arra, hogy a mennyire az még a tél beálltaig lehetséges, biztosítsuk az állataink kitelelésére szükséges téli takarmányt, illetve rövidítsük meg a teletelési időszakot.

Hogy ezt tehesük, arra kell törekednünk, hogy: 1. a zöldtakarmányozás idejét összel minél hosszabb ideig kinyújtsuk és a téli takarmánykészletet növeljük; 2. olyan növényeket termeljünk, melyekkel lehetséges jövő év tavaszán a zöldtakarmányozást minél korábban megkezdeni és 3. a téli takarmányozás céljaira minden olyan anyagot, melynek takarmányértéke van, használjunk.

Tekintettel arra, hogy az idén a zöldtakarmányfélék vetésének ideje már elmúlt, a takarmányszükség csökkentésének másik eszköze az, melyre most különösebb gondot kell fordítani. Ugyanis összel olyan takarmánynövényeket kell vetni, melyekkel tavasszal korán lehet megkezdeni a zöldtakarmányozást.

*) A földm. miniszterium által kiadott alkalmi utasításból közöljük azon részeket, amelyek a mi viszonyaink között is többé-kevésbé alkalmazhatók. Szerk.

Ezek a takarmánynövények: a takarmányrozs, biborhere, szösös-bükkönykeverék, őszi borsó és bükkönykeverék, keszthelyi keverék.

A szösös bükkönykeverék természetese ott helyén való, a hol az értékesebb takarmányt nyújtó őszi keverékek természetese nem jár kellő eredménnyel. Az igen hideg éghajlatu, nyílt fekvésű helyektől eltekintve, az ország minden vidékén biztos eredményt ad, a mennyiben a téli hideget minden veszély nélkül elviseli. A talaj iránt igen csekély igényeket támaszt, gyenge minőségű homok és agyagtalajokon, a hol a borsós keverék bizonytalanul terem s csak kevés termést szolgáltat, kitűnően megterem.

Előveteményül bármely nyáron lekerülő gabonaféle és egyéb növény alkalmas, mely után a talaj a lekerülés után közvetlen alkalmazott tarlóbuktatással s azt követő közepmély vetőszántással készítenő elő. Az alkalmazandó keverék 40% rozsából, 60% szösös bükkönyből áll, belőle 100—120 kg. vetendő k. holdanként. A hol nagyobb területet kell bevetni, ott ajánlatos több részletben vetni, mert ha tavasszal nagyobb mennyiség áll rendelkezésre, mint a mennyit 8—10 nap alatt feleltethetünk, úgy a rozs, mint a szösös bükköny elfásul s az állatok nem eszik oly szívesen. A vetést kezdetjük szeptember közepén és pedig sorvetőgéppel gabonasortávóval.

Az elvetett keverék semmi ápolásban nem részesül, habár fellazult talajon a tavaszi hengerezés jó hatással van. Tavasszal az összes őszi vetésű éves takarmánynövények között legkorábban, már május elején nyújt zöld takarmányt és pedig igen nagy tömeget, mely minőségre nézve nem oly kitűnő ugyan, mint pl. a jó borsós keverék, mer levele és szára szőrös, valamivel keményebb az előbbinél, de megszeccskázva az állatok szívesen fogyasztják. Mindezen okoknál fogva ez a keverék, különösen az alföldi homoktalajokra, valamint egyéb helyeken a gyengébb agyagtalajokra igen ajánlatos.

Következnek a 3-ik pont alatt feleltett azon tanács részletezése, hogy vajjon miként és mivel pótoljuk a megszokott rendszer téli takarmányban mutatkozó hiányt?

Nem sok olyan évünk volt, midőn a takarmány olyan kevés és drága lett volna, mint az idén. Ez természetesen szerencse azoknak, a kiket az aszály nem ért, de baj annak, a kinek alig van vagy kevés a takarmánya. Azonban ezeknek sem kell kétségbe esniök, mert a gazdaságban sok olyan található, a mire máskor nem hederítünk, de a mit az idén jól feltakarmányozhatunk. Lássuk csak ezeket közelebbről. Ilyenek:

1. a lombfák levelei, melyek zölden gyűjtve, akár azonnal feleltethetők, akár pedig zombolyai módon a téli időre tehetőek el. Ezért nagyon ajánlatos, hogy a kinek fűz, szeder, akác, hárs, kóris, éger, szil, bükk, tölgy stb. fái vagy erdeje van, gyűjtse a lombot mindaddig, míg a fagy el nem perzseli. A gyűjtés vagy a leveles gallyak lemetszése, vagy tiszt-

tán csak a levelek szedése után történhetik. De szert tehet ily lombra az is, a kinek erdeje nincs, de a ki kincstári erdő szomszédságában lakik, mert a kormány megengedte, hogy reá szoruló kiscgazdák ingyen szedhesnek azokból lombtakarmányt, azonban természetesen csak akkor, ha azt az illetékes erdőgondnokságnak bejelentetik. A lombtakarmányt legjobb megszáritva a téli időre elteenni, de miután az ideai esztendő előrehaladottsága már alig teszi a száritást lehetségessé, zombolyázni is lehet azt, még pedig egészen úgy, mint a hogy a csalamádét zombolyázzuk. Ha ugyanis a 1/2 centiméternél vékonyabb galyu nyers lombtakarmány-kéveket 4—8 méter széles és tetszés szerinti hosszúságú kazalba 4—6 méter magasan rakjuk ez néhány nap alatt fölmelegszik és ennél fogva leülepedik. A midőn annyira fölmelegedett, hogy kezünk a meleget már ki nem állja 30—40 cm. földréteget rakunk a tetejére. A leföldelés olyan módon történhet, hogy a kazal mellé üres szekeret állítanak, erre deszkákat raknak és a földet egy munkás a beszedkázott szekerre, egy másik pedig innen a kazalra dobja. Előbb a földnek felét rakjuk a kazalra és ha az néhány nap múlva leülepedett, felhányjuk reá a többi földet is úgy, hogy a teteje domboru legyen és az esővíz könnyen lefolyhasson róla.

A zombolyai eljárással minden takarmányt eltehetünk télre, amelyet zölden már nem etethetünk fel és az őszi esőzések miatt szénává nem szárithattunk.

Lehet azonban a zöld takarmányokat nemcsak föld fölötti kazalokban, hanem ásott vermekben is eltartani. Ily esetben a föld feletti kazal méreteinél keskenyebb, mintegy 3 m. széles és a talajviszonyokhoz mérten, tetszés szerinti mély és hosszú vermet ásunk s ebbe hordjuk az elteendő takarmányt. A takarmányt a verem aljában jól összetiporjuk s a midőn már oly magasságban van, hogy a szekér átjárhat, járassuk át, mely célból a veremnek két hosszú végét részut le kell nyesni. A rakást a föld fölött is folytatjuk két méter magasan s ha a fent jelzett melegegedés beállt, akkor az egész vermet jól beföldeljük.

2. Nagyon jó segéd takarmány a répa-levele, még pedig úgy a takarmány- és cukorrépa, valamint a sárgarépa s más zöldsfélének a levele is. Ezt máskor többnyire alászántják, vagy legfeljebb csak addig etetik, míg friss, pedig a répa-levelel mindig megérdemli a gondos összeszedést, mert tápértékben a legtöbb zöldtakarmánnyal versenyez s mindenesetre táplálóbb, mint pl. a csalamádé.

A répa-levelel eltevési módja az, hogy két méter széles, ugyanolyan mély, de szükség szerinti hosszúságú árokszerű vermet ásunk s annak aljára rossz polyvát vagy falevelet hintve, a leveleket rétegenként belerakjuk s egyes rétegeket jól letiporjuk, ami különösen a verem két hosszfalá mentén a sarkoknál történjék. Így folytatjuk a rétegezést addig

— Minden gazdaságban nélkülözhetetlen eszközök —

az országszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb

— „Eredeti Kalmár-rosták“ és heremagtisztító gépek. —

Elsőrendű hazai anyagból gyártunk ezidő szerint 15-féle nagyságban különböző szerkezetbe a gazda minden követelményének legjobban megfelelő általános terménytisztításhoz berendezett különleges gépeket, szelelő és magválasztó rostákat, kézi vagy hajtórőre alkalmazva. — Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzéket kérni. — Minden esetleges kérdésekre azonnal és díjtalanul válaszolunk. 1274

KALMAR ZS. és TÁRSA különleges terménytisztító gépgyára Hódmező-Vásárhelyen.

Telefon 69. szám. Nagy-Enyeden állami aranyéremmel kitüntetve. Sürgőncim: Kalmár-rostagyár.

míg a takarmány $1\frac{1}{2}$ —2 méternyire a föld színe fölé emelkedik. Ekkor aztán a tetejét kissé elgömbölyítve s polyvával behintve, $\frac{1}{2}$ méternyi vastagon reá hányjuk azt a földet, mely a veremből kikerült. Később csak arra ügyelünk, hogy a levelek ülepedése folytán a földtakarón keletkező repedéseket betömjük. Ha azután télen meg akarjuk kezdeni az elvermelt répalevél etetését, akkor a verem egyik végéről körülbelül egy méternyire hányjuk le a földet s szükség szerint szedjük ki belőle a takarmányt.

3. A burgonyaszár is jó takarmány, de nem nyersen, hanem csak ha úgy szárítjuk, mint a szénát, vagy ha zombolyázzuk, vagy végre, ha úgy verméljük be, mint a répalevelet, amelylyel különben keverve is lehet a verembe tenni.

4. Ugyancsak takarmányul használhatjuk azt a dudvát (gazt), mely árokparkokon, utszéleken s parlagon heverő földeken terem, mert ha marha zölden nem is eszi, de mint zombolyázott takarmányt rendszerint jóízűen elfogyasztja azt. Magba ment dudvát azonban ne etessünk, mert az efajta mag emésztetlennül kerülve át az állat gyomrán, a trágyával a földbe kerül és az elgazosítja. Szintugy szívesen eszi a marha a nedves helyeken termő békarokkás sásos füvet is, ha zombolyázza kapja, míg ellenben, ha szénát készitünk belőle, akkor legfeljebb csak a ló eszi meg, de a szarvasmarha nem.

5. A kukoricacsutkát rendszerint csak tüzölőül használjuk, más országokban azonban mint takarmányt is megbecsülik, mert a csutka fölér a közepes szalmával. Legjobb a csutkát darálva etetni, de a kis gazda, akinek darálója nincs, úgy is segíthet magán, hogy nagyjában felaprózva, hideg vízben áztatja vagy meleg vízzel leforrázza azt s szecskával keveri.

6. Bortermő vidékeken kitűnő segítségünkre lehet a szőlőtörköly is, kivált ha nagyjában kiszedjük belőle a kocsonyákat, úgy hogy főleg csak a bogyóhéjak és szőlőmagvak alkossák a takarmányt. Feletetni pedig úgy a friss, valamint a pálinkafőzésre használt törkölyt is lehet, sőt utóbbi annyiban jobb, mert kevesebb borkósavat tartalmazván, nagyobb mennyiségben adagolható, mint a friss. Ugyanis a friss törkölyt naponta csak mintegy $2\frac{1}{2}$ kg.-ot ajánlatos a marhára számítani, míg ellenben kifőzött törkölyből 12 kilogrammot is adhatunk neki. A szőlőtörkölyt továbbá a téli időre is eltehetjük, még pedig kicsiben úgy, hogy mint a káposztát valami kádba tiporva, deszkákkal földjük le s kövekkel megterhelve, annyi vizet öntünk rá, hogy a levegő ne érhesse; nagyban pedig verembe rakjuk a szőlőtörkölyt ép úgy, mint ahogy azt a répalevelekről elmondtuk, különös gondot fordítván itt is a jó letiprásra s a kellő beföldelésre, mert minden takarmány bevermelésénél az a fő, hogy mentől kevesebb levegő férhessen hozzá.

Mindez áll arról a törkölyről is, melyet alma- s körtebor készítésekor nyerünk s melyet nagyobb mennyiségben adagolhatunk, mint a szőlőtörkölyt, mert az alma- s körte-törköly nem tartalmaz borkósavat s ezért nincs is az a hashajtó hatása, mint a szőlőtörkölynek.

7. Jó takarmány az a szilvamoslék is, mely a szilvapalinka főzésénél keletkezik, de ezt azonnal fel kell etetni, mihelyt langyosra kihült, mert később megecetesedik s akkor egészségtelen. A marha 40—50 liter szilvamoslékot is képes naponta fogyasztani, ha azt valami rostán szűrjük át, úgy hogy a magvak kikerüljenek belőle. A mag azután a sertéssal is feleltethető, kivált ha feltörjük, ámbár a disznó maga is fel tudja a szilvamoslékot roppogtatni. Ha sok a szalmánk, akkor a szilvamoslékot legajánlatosabb úgy etetni, hogy azon forog, amint az üstből kikerül, reá öntjük az előzetesen megszeccskázott szalmára.

A magyar komló toboz-termésének alaktani viszonyairól.

X.

VII. Komlófajták keletkezéséről.

(Folytatás.)

A Magyarországon termesztett komló *fajtája* 1898-ig sokféle volt, mert a jelenlegi komlóskertek elődjai 30—40 év előtt csak uradalmakban telepítették, igen sok új telepítő más és más fajtát ültetett, ahogy azt a külföldön utazó tulajdonos, vagy főtiszt, vagy ösmérés sörgyáros s külföldi komlókereskedő ajánlotta. A sörfogyasztás némi általánosodásával (1870—1880) még a bőtermő fajtákat ültették: ilyen volt a württembergi. Majd mikor az igények mindinkább finomabb sör felé fordultak s ahhoz jobbféle komlót kellett használni, egyszerre a finom saazi fajtát ültették, ezek azonban sok meg nem felelő helyen degenerálódnak, oly más fajtákkal kísérleteztek, amelyek elég bőven is teremnek, de jó minőségűek is: ilyenek voltak a bajor spalti, a cseh auschai piros indáju, korai stájer, a kései daubai és az angol Golding fajták.

A Királyhágóntuli részen volt a fajták alkalmazása a legváltozatosabb, de az 1898-ban kezdődő rendszeres állami beavatkozás óta már egységes termésű vidékek alakultak ki, u. i. újabb telepek beültetésére részint a m. kir. földmivelésügyi Minisztérium eleintén alkalmas külföldi (auschai) fajták dugványait osztogatta ingyen, (tömegekben); részint pedig olyan régi jeles hazai uradalmi kertekből vásárolt s osztott ki minden tavasszon bizonyos *egységesítő* terv szerint, hogy így mai napig sikerült nagyobb területekben egynemű komlótermést elérni!

Segesvár határában a legrégebb, de honosított württembergi mellett auschai s Golding is található. Segesvár környékén néhány küküllőmegyei községben a kései finom saazi fajta honosodott szerencsésen (Apold, Szásztyukos, Néthus).

A távolabbi Küküllővölgyét a finom kései Golding uralja s pedig egyik széléről Keresdről a gróf Bethlen családnak sikeres honosításu kertjéből indult ki a terjesztés, másik szélén Szent-Erzsébetről, ahol 20—25 év óta báró Kemény Béla tudta sok nehéz kísérletezés után a kései Goldingot úgy meghonosítani, hogy az egyrészt Székelykereszturig tejtett, másrészt Szászkezdig hatolt be. Mindkét helyen a magyar komlók legjavát termelik.

Az Olt felső folyásán Háromszék megyében igen egységes s elsőrendű komlót ültettek s pedig az *illyefalvi* fajtát. Ezt a bajor Spaltból hozatta Imre Lajos illyefalvi ny. tanító és birtokos s ugyancsak 27 év óta folyton tisztogatta, válogatva a kertet, a hazai klímához honosította jó minőségben ezen fajtát.

Az Olt alsó folyásán Hévíz községben gróf Haller János (fentiekkel egyidejűleg) találta el sok próbálkozás után, hogy azon a vidéken a *saazi* fajta találja magát legjobban s pedig korai, meg kései változatban, hogy a komlómunkák s különösen a szedés célszerűen megoszoljanak. Ez a honosított magyar fajta lefelé az Olt völgyén s felfelé Szászkezdig terjedt el.

A felső Maros mentén a csekelaki báró Kemény-féle birtokról az ott honosított, javított württembergi terjedt el. Hogy milyen különös eljárásokkal kellett helyenkint a honosítás és nemesítés munkáját végezni, jelzi az a sikerült kísérlet, hogy Csekelakán az első években de később is buja fejlődésű évek tavaszán az első inda kelést kivágták s a tőkék új fejlődésre sarkaltatván, a másodjára fejlődött indákban későbbre állott be a tobozosodás, a termés apróra, finomra nőtt.

Mint említém a Délbácskában a futaki gróf Chotek uradalomban saazi és spalti komlóból honosítottak már igen régen egy tájfajtát, melyet méltán nevezhetünk futakinak s mert rendre az egész bácskai komlóvidéken ez terjedt el faluról-falura, ma már a külföldi kereskedelem is »bácskai« néven forgatja, tehát bármely sörgyár is a legnagyobb szükségletét *egyminőségben* kielégítheti, ezen, az eredeti auschai minőség mellé helyezett fajtából. Bácskai dugványokból telepítették a torontáli népies kerteket is.

A Dunántul keleti és alsó részén a stájer fajták terjedtek el, Fehér megyében pedig a nagylángi gróf Zichy uradalomban jól sikerült honosítás után a *korai saazi* fajták terjedtek el. Az ország egyéb elszórt kertjeiben az imént említett honosító kertekből dugványok osztattak ki.

VIII. Adatok a komló földrajzi elterjedéséhez.

A vadkomló magasra törekvő természetével mindenfelé igen elterjedt kétlaki növény. A jeles *O. Sendener* növénygeografus a bajor *Tegernse* hegyvidékén 2300 m. magasságnyra talált toboz komlót. *G. Vilhelm* kutató a württembergi meszes hegységben 2600 lábnyi magasságban gyűjtött vadkomló tobozokat, *Braungart* az *Engadin* 1210 m. tengerszintfeletti magasságban talált virító vadkomlót, míg 800 m. magasságban már kerti komlót termeltek, de ennek lombja erősen küzdött a fehér penésszel (*Erysiphe comunuris*). Tehát jó magas helyeken meg tud élni a komló. De erőteljes a terjeszkedés az északi szélességek irányában is. Legmagasabban a Lappok földjén találták, azonban virág és termés nélkül, valószínűleg vándormadarak útján került oda a magja. A skandináviai félszigetnek a derekáig fordul elő, de már itt is gyengén virít, Angliában alig található feljebb a mai művelti komlós kertek határánál, az Ural és Altai hegységek déli völgyeiben még tenyészik, a Kaukázusban Tiflisz környékén oly bőven virít, hogy a tobozokat fel is használják mindaddig az ottani sörgyárakban, míg a nemes komlószállitmányok Európából — október derekán — megérkeznek. Ez az északi határ.

A gazdasági komló *tenyészővét* is mindjárt lerajzolhatjuk párhuzamban. Anglia keleti részén, Kent, Sussex, Essex grófságban már szépen fejlődik, ahonnan áthajlik a Skandináviai félszigetre Stokholm magasságában, habár itt még nem termelnek sokat. A Fin-öböl felől fujdogáló északi szél már lehajlítja a komló-vonalat a német Posen tartományba s ennek Neutomischl centrális helyétől megint felfelé hajlik *Königsberg* tartományig, innen átkerül *Oroszországba*, ahol *Varsó Kíev és Odessza* jelölik az északi európai tenyész határt. Az *átlagos termelési vonal* az angol Kent grófságból indul, érinti a belga *Alost*-ot, legörbül a francia Aisne, Cote-di-or, Meuthe et Moselle s Vosges-ek mentére, behalad Elsass közepén át Délnémetországba, le Svájc néhány komlós foltjához, a Badeni tótól visszahajlik *Münchenig*, innen átjut a vonal *Linczig*, de onnan már megint lehajlik Pilsenig, Prágáig, honnan lecsuszik Brün tájékára és itt kétfelé ágazva, a keleti ág befoglalja hazánkat és Galiciát, s az orosz vonallal egyesül; a nyugati ág lehajlik a Dunántulon át, Stájerországon és Karinthián keresztül a Dráva—Száva közébe, honnan megint visszafordul a magyar terület felé. A leirt terjeszkedési vonalak mentén komlócentrumoknak nevezhetők: az angol *Kent*, a belga *Alost*, a francia *Dijon*, Elsassban *Hagenau*, Württembergben *Tittman*, Badenben *Schwetzingen*, Bajorországban *Hallertau* vidék és a legjobb német komló hazája *Spalt*, még híresebb párja, a világhírű komlót termő cseh *Saaz*, aztán Auscha, Galiciában Brody; Stájerben északon Gurkhenfeld, s délen Sacksenfeld. Jelzett vonalokon feljebb vagy lejjebb, alig vagy nagyon kevés komlót termelnek már. Délen a szőlőhatár nyomja és északon a domináló pálinka fogyasztás.

Fruhwirth szerint¹ a komló európai termelési területe az északi szélesség 46°–60° között esik, a déli féltekén a 30–46 szélességi fokok között, Európában tengerszín feletti magasság határa 500–600 mtr, Észak-Amerika keleti partján 450 mtr., a nyugati partokon 750 mtr. Kevesebb melegmennyiséget kíván, mint a szőlőtő, nyári átlagban 16° C t, s mintegy 2928° C. melegmennyiséget a tavaszi kifakadástól a toboz éréséig.

A világ leghiresebb komlóját (a cseh Tokaj) Saaz városa termeli, fekszik az 50.195° északi szélesség és a keleti hosszúság 31.125 fokán, 133 méternyi tengerszín feletti magasságban. Az átlag nyári hőmérséke 15.2°C, ez megfelel 2781° C. hőmennyiségnek. A havi hőmérsék-átlag júliusban van kivirításkor (19.3° C.) augusztusban, toboz-éréskor 17° C., s szedéskor szeptemberi átlag csak 11.2° C. A csapadék áprilisben a legnagyobb (75.6 mm.), júniusban a legkisebb, ősszel megint emelkedik. A 6 nyári hónap csapadékmennyisége 377.1 mm., az évi átlag 499.3 mm. A komlóskerteket észak felől dombok védik.

S ezzel elérkeztünk a magyar komlótermelés hatáira.

Hazánk komlóstatistikáját ismerve s magunk elé terítve a térképet, azt tapasztaljuk, hogy nagyjából az ország minden főbb tájékán vannak komlóskertek, de kitérünk az is, hogy két főbb termőterületünk van: az egyik a délkeleti részen a Marosvölgyétől a brassói Olt völgyéig terjed, a másik az Altöld bácskai területén, annak is déli részén. Ezeket igazi komlótermelő vidékeknek mondhatjuk, mert nemcsak elszigetelten állanak a kertek, de szorosabb közelségben, sőt Segesvár, Székelykeresztúr, amodébb Bács-Petrócén, Kiszácson, Dunagálason már dülöket foglalnak el, akárcsak Saaz és Spalt vidékén, vagy nálunk a szőlők! Ezen jellegzetes igazolja még az is, hogy minden rendü-rangu ember foglalkozik itt a komlótermeléssel.

Még Fejérmegyében a Nádor-csatorna mentén vannak sűrűbben kertek — de itt csak nagy uradalmak foglalkoznak vele; aztán komlós vidéknek tekinthetjük Vasmege stajer határszélén levő 5–6 községet, ahol meg csak kisgazdák termelik. Ez egyike a legrégebben termelő területe hazánknak s növénygeografailag is érdekes, mert itt terem Európa legkorábbi komlója, u. i. június végén már szedésre készen érett!

Az ország nagy határában aztán sokfelé találunk még egyes komlóskerteket, de mindenütt csak nagybirtokok üzemében, tehát csak ott jellegzetes, ahol a nép termeli.

A növénygeografia szempontjából minden kert termése érdekes ugyan, de fontossággal a Grisebach nyomán elnevezett *centrális termő foltok* bírnak a 2 Küküllő mentén és a Dél-Bácskában. Itt tehát szemben áll a dombvidék (átlagos 350 méteres tengerszín feletti magassággal) az Alföldnek legmélyebb (lapály) részével. Amott inkább soványabb a föld, dombosabb, naposabb a komlóskertek fekvése, emitt őszerejű a talaj, a Duna-Tisza-Ferenc s Ferencz József csatorna öntöztötte »magyar Lombardiának« párasabb a levegője s mégis mindkét terület jellegzetes komlós vidék. Persze a különböző földrajzi, helyi, égtáji fekvés mégis okoz a komlótermésben *külömbőségeket*: az első a termés *mennyiségében* nyilvánul, mert míg az erdélyi részeken kat. holdanként átlagtermés 400 kgr., addig a Bácskában 550 kgr., s jellegzetes a *termés maximum is*, mert még itt 1000 kgr.-os kat. holdankénti maximális terméssel levágjuk Európa minden komlótermő vidékét — addig az erdélyi részeken pl. Illyefalván 600–700 kgr. szokott a legmagasabb *termő-szám lenni*.

De térjünk vissza hazánk térképéhez. Egészen is látjuk, hogy hegyen, sikon, völgyön található komlóskerteket s mégis észak felől a Tátra aljában meg lehet huzni Trencséntől Ungvárig a *felső tenyészhatárt*. Ezen a vonalon felül is voltak régebben komlóskertek Árvában, Gyepesben, Abaujban, Zemplénben — de már régen nincsenek, mert vagy nem bírták el a magassági fekvés viszonyait, vagy a munkáshiány miatt hagyták abba. Azt látjuk azonban a fent említett tenyészhatár alatti közvetlen területeken, hogy ott is voltak elszórtan komlóskertek, amelyek bizonyára az alkalmatlan helyi fekvést nem bírták ki; s így határozottan tudom, hogy 1898 óta egy általam a Garam felső völgyén, megint odébb a Rima-folyó felső völgyén ültetett új komlóskert a geográfiai tenyészhatár törvényeinek egy pár évi vegetálás után *behódolt*. . . Most a mármarosmegyei Nagybocksón *küzködik* egy kísérleti komlóskert.

Az északi vidékekkel ellentétben az Olt völgyén Fogarasban, Küküllőben, Háromszéken vigan tenyészik a komló, eleget és finomat terem, pedig alig 10 kilométernyi légvonalban ott csillognak a 2000 méteren felüli fogarasi havasok deres tetői. Hiába ez már a 3 fokkal való délibb fekvés előnye, emellett szól, hogy ugyancsak a jelzett havastól 12–15 kilométernyire (Nagyküküllőben) fekvő Kis-Sinken Erdély egyik legkellemesebb bora terem.

Ami a hazai komlóskertek tengerszín feletti magasságát általánosságban illeti, a következő képet domboríthatjuk még ki röviden.

A végletek: a legalacsonyabban fekvő kert Torontál-Antalfalván van (81 méter a színe felett) s a legmagasabb rationalis komlós telepítéseink, *Zetelakán* Udvarhelymegyében 817 mtr magasságban van a tengerszín felett a Hargitta lábánál. Ezen érdekes végletek között a következőképp helyezkednek el komlóskertjeink.

Száz méteres magasságig a lapályon állanak kertek, legmélyebben a Délbácskában Obecsén (82), Kula (86), Hódság (88), Kishegyes (92), Borsód (115), Madaras (120), Kis-Szállás (152), tehát a Telecska terasszaival a komlósok is emelkednek. Ha Pestvármegyén át felfelé haladunk, úgy Nógrágban már magasabb helyeken találjuk a komlóskerteket: Szirá (150), Erdő-Kürt (164), Garáb (368). Voltak kertek: Eger (170) Rimabrésó (280), Zólyom-Olaszka (398 mtr) Hát ez már szép magasság a komlónak is ezen a vidéken, de hogy elpusztult, ne csodáljuk: mert a déli napot eltakarta előle az 1255 méteres Vepor s árnyékot vetett reá az alacsony Tátra valamelyik 1900 méter magasságú lánca. Erős guny volt, amikor ennek a helynek a nevét »Olaszkára« magyarosították!

¹ O. Fruhwirth. Hopfenbau Berlin. 1888.

(Folytatása következik.)

Cs. L.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ A gyümölcsfák faértéke. Ha gyümölcsfaikkal már nem vagyunk megelégedve, akkor távolítsuk el azokat, mielőtt odvasokká és korhadtakká válnak, vagy teljesen elhaltak volna. A legértékesebb fát adja a diófa; olyan 50 éves diófa, melyért 150 koronát fizetnek, nem is tartozik a ritkaságok közé. A diófa szerény igényeire, dus terméshozamára, különösen azonban fájának értékére való tekintettel ennek a fának az ültetését ajánlhatjuk. Az

almafa fája kiválóan alkalmas esztergályos munkára. Továbbá gyümölcsprések előállítására, mely célra csak igen kemény fát használhatunk, szintén előszeretettel és nagy előnnyel használják az almafa fáját. A körtefa fája valamivel az almaféé mögött áll, Igen jól használható rajz-sinek és háromszögek stb. készítésére, mert azzal az előnnyel dicsekszik, hogy nem tágul és nem nedvesedik meg, mint más fafajta, mikor azok a levegőnek vannak kitéve. A körtefa továbbá a puszpángfa pótlására és a becses ébenfa utánzására szolgál. Az öregebb

ceresznyefák fáját az asztalosok a becses és ritka mahagóni pótlására és utánzására használják. Különösen igen könnyen fényesíthető és akkor igen szép színűvé válik. A szilvafa fája főleg technikai eszközök, mint töltőgető kannák, vödörök stb. előállítására való. A barkafa fáját szép farajza miatt finomabb asztalos munkára használják. — A téli idő a legalkalmasabb arra, hogy olyan fákat, amely már nem teremnek vagy egyébként kívánni valót hagynak hátra, kiirtsuk. G. T.

+ A tejhozam fokozása ivartalanítás által. Ausztriában kísérletet tettek azzal, hogy a tehének ivartalanítása által segítsenek a lefejtő tejgazdaságok ismert mizériáin. 1907 október 15-én két hizótehenet megkasztrálták s ezeket 5 hónapon keresztül hizlalták. Ez idő alatt az egyik tehén naponta 0.66, a másik pedig naponta 0.70 kgr.-mal gyarapodott meg súlyában. Ez a gyarapodás ugyan nem jelentékeny, de ha az egyidejű tejszolgáltatást is vesszük, mégsem egészen elhanyagolandó. Az I. számú tehén, amely egy évvel korábban borjadzott meg utoljára és csak 6 liter tejet szolgáltatott, a kasztrálás után fölemelkedett 11½ literre; a II. számú tehén, amelyet leborjadzása után 2 hónappal kasztráltak meg, a műtét után föl-emelte tejszolgáltatását 11½ literrel 12½ literig. Egy ilyen kísérlet természetesen nem sokat bizonyít, legkevésbé szabad pedig ebből arra következtetni, hogy a rosszul tejelő tehenet csupán meg kell kasztráltatni, hogy megjavuljon. Mindenesetre azonban a hohenuai próba érdekes kiindulási pontot szolgáltat további kísérletekhez.

+ Zsákfoltozás cementtel. Egy szinte hihetetlennek hangzó, de teljesen komoly találmányról ad hirt liverpooli laptársunk: a „Milling“. Egy amerikai cementgyáros egy különlegesen elkészített cementet hoz forgalomba, melyet zsákfoltozásra lehet felhasználni. Ezentul felesleges a lyukas zsákra foltot *varrni*, mert a fáradságos és költséges varrást feleslegessé teszi a zsák cement. Ezzel reáragasztjuk a zsákra a foltot és az sokalta jobban tart, mint a varrott folt. A „Milling“ kipróbálta a cementet és azt írja, hogy az eredmény meglepő. A költség a varrásnak ¼-része. A cementet feloldva hozzák forgalomba egy- és öt-gallonos tartályokban. Egy gallon ára 14 shilling.

+ Fertőző kórok terjedése házi állatok útján. *Remlinger* és *Nouri* közli azon kísérleteket, melyeket ez irányban főleg kutyákon és macskákon végeztek. Kísérleteiket a typhus, diphtheria-, pyocyanus-, és anthraxbakteriumok kultúráival végeztek még pedig oly módon, hogy a tenyészeteket a kísérleti állatok hátának szőrzetén kenték szét és minden 3–4. napon lenyírván néhány szőrszálat, vizsgálták a bakteriumok virulentiáját.

Az eredmények macskákon és kutyákon végzett kísérletekben körülbelül megegyezők voltak. A typhus bacillus az állat szőrzetéből még a 17. napon is kitenyészhető volt, a b. Loeffler még a 24. napig a b. pyocyanus a 16. napig tartotta meg virulentiáját. Az anthrax bacillusával macskán végzett kísérletek még eredménytelenek, kutyáknál ellenben még 2 hónap múlva is kitenyészhető volt a bacillus.

A házi állatok, főleg pedig a kutyák és macskák tehát állandóan veszélyeztetik a velők foglalkozó, vagy őket kényeztető személyeket a fertőzés lehetőségével, kórházakban pedig előidőzői lehetnek a rettegett házi fertőzésaknak amiért is ilyen és hasonló helyekről ezen állatok száműzendők. (Lapédiastric praktikue, 1906. 18. sz.)

+ Vörös bor derítése. Rendes körülmények közt a vörös bort deríteni nem szükséges, mert az egészséges bor ha rendes körülmények közt kiejred, akkor magától is megderül és tisztán marad. Több fejtés után, ha mint ó-bort palackokba kívánjuk fejteni, az esetben megderíthetjük. Vörös borok derítéséhez leginkább tojásfehérjét, vagy gelatin lainét használunk. Rendes körülmények közt egy hektóliter borra 1 tojásnak a fehérjét számítjuk.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ kolozsvár-megyei szakosztályának intéző-bizottsága Kolozsvárt 1908. évi szeptember hó 16-án (szurdán) délután 3 órakor Kolozsvárt a vármegyeház kistermében ülést tart, melyre az intéző-bizottság tagjait tisztelettel meghívja

Az elnökség.

Tárgysorozat:

1. Mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása.
  2. Földm. Miniszter leirata: a szakosztálynak 1908 évre adományozott ügyviteli pótléksegély tárgyában.
  3. Földm. Miniszter leirata: A hadseregnek terménybeli szükségletének közvetlen beszerzéséről.
  4. Földm. Miniszter leirata: az idej téli falusi gazdasági előadások és háziipari tanfolyamok rendezése tárgyában.
  5. Alispáni átirat: Közli az ugvármegyei gazdasági egylet köriratát, mely a ragadós száj- és körömfájás ellen való védekezésre vonatkozó földm. Miniszteri rendelet egyes intézkedéseinek módosítása tárgyában.
  6. Alispán közli Somogyvármegye átiratát, hogy: orsz. vásárok ünnep- és vásárnap ne tartassanak.
  7. Előterjesztés: az idej járási tényészállat díjazások tárgyában.
  8. Előterjesztés: a Nagymáson, októberben tartandó járási gyümölcskiállítás ügyében.
  9. Esetleges indítványok.
- Kolozsvárt, 1908. szeptember hó 10-én.
Erdélyi gazdasági egylet kolozsmegyei gazdasági szakosztályának elnöksége.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Mének vásárlása az állami lótenyészintézetek számára. A földművelésügyi miniszter felhívása szerint mindazon méntulajdonosok, kik eladó ménlovaikat megvétel végett az állami lótenyészintézetek részére felajánlották, felhivatnak, hogy a bejelentett teljes koru ménék bizottsági megsejmlélése és esetleg megvásárlása a következő helyeken és napokon fog eszközöltetni: Temesvárott és Kisujszálláson 1908. évi szeptember 14., Nagyikindán és Berettyóújfalun szept. 15., Debrecenben szept. 16-án, Nagybecskerekén, Szegeden és Csikszeredán szept. 22-én, Makón szept. 23-án, Orosbázán és Köhalomban szept. 24-én, Mezöberényben szept. 25-én, Kolozsvárott szept. 26-án, Kecskeméten szept. 28-án, és végre Budapesten folyó évi október 12-én, a Tattersall helyiségében tartandó ménlóvásár alkalmával. Ezzel kapcsolatban figyelmeztetnek a méntulajdonosok arra is, hogy szabadságukban áll ménlovaikat a fennirt vásárhelyek bármelyikén előveztetni; a Budapesten leendő elővezetésről azonban előlegesen a Tattersall igazgatósága értesítendő.

A takarmányhiány enyhítése. A földművelésügyi miniszter legközelebb az összes vármegyei gazdasági egyesületeket értesíteni fogja, hogy hajlandó a takarmányhiány által érintett vidékeken rendelkezésre álló szarvasmarha tenyészanyagból eszközölt vásárlásoknál az egyes vásárlók javára a mezőgazdasági testületeknek a beszerzési ár 10%-át az államkincstár terhére elengedni. Kölcsönnek azonban ily vásárlásoknál nem lesz helye. A szükséges teendők tekintetében a m. kir. állattenyésztési felügyelők részletes utasítást nyertek és a gazdaközönség a hírlapok útján is kimerítő tájékoztatásban részesítették az akció ezen része felől. Arról is értesülünk, hogy a földművelésügyi miniszter intézkedéscélvel kapcsolatban egyes

érdekeltségi körök tévesen értelmezték a gazdasági egyesületekhez intézett körlevélnek azt a részét, mely a takarmányneműk beszerzése felől szól és annak oly értelmezést tulajdonítanak, mintha a miniszter a kereskedelem szabadságát befolyásolni kívánta volna. A körlevél világosan megmondja, hogy a miniszter minden gazdasági egyesületet felhatalmazott, hogy a szálal-takarmányneműket vtt és attól vásárolhassák, a hol és a kitől azokat legelőnyösebben vásárolhatják, — az erőtakarmányneműekre nézve pedig épp úgy azt mondja a miniszteri körlevél, hogy ha azoknak irányítását első sorban központi kezelés útján tervezi is, nem tesz ellene semmi észrevételt, hogy a kezelés helyileg is történhessék.

A mezőgazdasági gépek alkalmazottai biztosítási kötelezettsége. Egy felmerült esetről kifolyólag a kereskedelmiügyi miniszter kimondotta, hogy a cséplőgép, gőzeke vagy gazdasági gép mellett alkalmazottak közül azok kik iparszerűleg és állandóan gépkezeléssel foglalkoznak, az Országos Munkásbetegséggyógyítóba, míg azok a munkások, a kik időlegesen s csupán ötletszerűen alkalmaztatnak a gépeknél, a gazdasági munkás- és cselédpénztárba irandók be s biztosítandók. Szegődményes iparosok s azok, kik állandóan műhelyben dolgoznak, a a Munkásbetegséggyógyító-pénztárnál biztosítandók.

Százezer korona a székelyföldi kisgazdáknak. A földművelésügyi miniszter a székelyföldi miniszteri kirendeltség előterjesztésére elszámolandó előlegképpen százezer koronát utalványozott ki az országos szarvasmarha tenyésztési alaptól, abból a célból, hogy takarmányhiányban szenvedő vidékeken a tenyésztésre alkalmas üszöket és teheneket vásároljon és azokat oly vidékeken lakó székely kisgazdák közt, hol elegendő takarmány rendelkezésre áll, vételárkedvezmény mellett kioszthassa.

Eladó szálastakarmányok nyilvántartása. Darányi földművelésügyi miniszter a következő felhívást intézte a gazdasági tudósítókhoz: Az eladó szálas takarmánykészletek kimutatásának minél feljebb és pontosabb összeállítását a takarmány hiányban szenvedő vidékek állattartó gazdaközönsége érdekében igen fontosnak tartván, ez uton is felkérem a t. gazdasági tudósító urakat, hogy ezen ügyben 155/T. eln. szám alatt itt újból közölt körlevelemet állandóan szives figyelemben tartani s az ott kitett határnapokon az eladó szálas takarmánykészletről hozám okvetlenül jelentést tenni sziveskedjék.

Vizhiány enyhítése. Minden évben megújuló bajként mutatkozik a Székelyföldön és hegyvidék némely részén a vizhiány. Nemcsak az ember szenved a rossz egészségre ártalmas viz miatt, hanem sok községben, különösen a szárazabb esztendőben a rendszeres állattenyésztéssel sem foglalkozhatnak. Az ottlakók földművelők. A sok helyen tarthatatlan és feltétlenül rendezésre szoruló ügyben a kirendeltség vezetői előterjesztés tettek Darányi földművelésügyi miniszternek, a ki a Székelyföld huszonnégy községre kiterjedő vízrendezést már elrendelte, a munkálatok már folyamatban vannak.

Állami facsemeték adományozása. A hivatalos lap vasárnapi száma közli az állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában a földművelésügyi miniszterium hirdetményét, mely az adományozás feltételeit tartalmazza. Azok a birtokosok, a kik csemetékben részesülni kívánnak, folyamodványukat legkésőbb december hó 15-ig terjesszék be az illetékes erdőfelügyelőhöz.

Internátus erdőörök gyermekeinek. A földművelésügyi miniszter Rózsahegyén, a kincstár tulajdonát képező honvédlaktanyában és a zborói kastélyban az erdőörök gyermekei részére internátust létesített, a hol a gyermekek ellátásáért és tanításáért a lehető legmérsékeltbb díjat szedik.

Erdei facsemeték adományozása. A földművelésügyi miniszter az 1909. évi tavaszi és őszi erdőültetésekre nagyobb mennyiségű erdei facsemetét adományoz az állam által fenntartott erdei facsemetekertekből a birtokosoknak. A

folyamodást ez év december 15-ig kell betervezni közvetlenül az illetékes erdőfelügyelő-ségekhez. A részletes feltételeket magában foglaló hirdetmény a hivatalos lap vasárnapi számában jelent meg.

Vásárok. A kereskedelmiügyi miniszter megengedte, hogy Magyarláros (Szolnok-Dobokam.) községben a szeptember 26. és 27-ére eső országos vásár ez évben kivételesen szeptember 29. és 30-án tartassék meg.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az idej termés.

— Hivatalos jelentés. —

A vetések állása és a mezőgazdaság állapota 1908. évi szeptember 1-én a m. kir. földművelésügyi miniszterhez beérkezett jelentések alapján a következő volt:

Augusztus hó második felében többnyire változókéony időjárás uralkodott. Első szakában annak jellege inkább esős, hűvös, második szakában inkább száraz meleg volt, de a melyet tetemesebb éjjeli lehülés is kísért. Az esőzések, melyek helyenkint, főleg az ország északi és nyugati részein nagyobb mérvű csapadékot eredményeztek. a még kinn levő növények u. m. tengeri, burgonya, répa kerti vetemények, mesterséges takarmányok a rétek fejlődésére nagyon előnyös befolyást gyakoroltak, de hátráltatták az elvétve még folyó cséplési munkákat, sőt néhol a szalmában levő gabona kicsirázását is okozták. A talajnak repce alá való elkészítése csaknem mindenütt kedvező körülmények közt volt elvégezhető. A repcét kivétel nélkül mindenütt idejekorán elvetették, sőt a gabonavetéseket is több helyütt. A jelentés időszakának végén beállott száraz meleg időjárás kiválóan jó szolgálatot tett a sarju és mesterséges takarmányok betakarítási munkálatainak és a késői tengeri vetéseknek.

Helyenkint az esőzést ugyan jégeső is kísérte, mely azonban csak kevés helyen okozott lényegesebb kárt.

A tengeri javult, az esős időjárás jó hatása általában észlelhető. A cső és szemképződés kifogástalanul halad előre és a késői vagy előző száraz időjárás következtében elmaradt vetéseknél is jórészt kielégítő annak lefolyása. Az országban az összes tengerivel bevetett terület 4,174.173 kat. holdra becsülhető. Az ez idő szerinti jelzett átlagterméshez viszonyítva a tengeritermes kilátásai a legjobbak, vagyis 9.32 q. és ezen felüli termést várnak.

A burgonya ültetések közül az utóbbi esős időjárás kedvező hatása már csak a még üde állapotban levő késői fajtáknál érvényesülhetett. A korai burgonyafajták tenyészése már befejezést nyert. A termés gyenge maradt és jórészt már fel is szedték. A késői burgonya fejlődését még az esős idő több helyütt nagyon előmozdította s a terméskilátásokat szépen megjavította, a mennyiben a még tenyészetben levő növényzetnél a gumók jól gyarapodnak. Az országban a burgonyával beültetett terület becsülhető összesen mintegy 1 millió 014.485 kat. holdra.

A kerti vetemények az esőzések és a reá következő meleg napok következtében jól fejlődtek és az előző száraz időjárás okozta elmaradásokat jórésztben helyreállították.

A bab és egyéb hüvelyesek nagyobb részben készen vannak, begyűjtésük és cséplésük folyik. A termés az előző száraz időjárás miatt nagyobbára gyenge közepes marad.

A káposzta fejlődését az esős időjárás annyira elősegítette, hogy az előző szárazság okozta elmaradás csaknem teljesen helyreállított. Az ültetések szépen gyarapodnak és fejeseznek.

A dohányültetések az utóbbi esőktől sokat javultak. A törés folyik, a termés több helyütt kielégítőnek mutatkozik.

A cukorrépa és takarmányrépa-vetések a

hosszas szárazság után bekövetkezett augusztusi esőzések következtében szépen helyrejöttek s erőteljes fejlődésnek indultak. További kedvező fejlődésükre egyes helyeken már újabb eső volna szükséges, mely, ha rövid idő alatt bekövetkezik, mindkét termény úgy minőség, mint mennyiség tekintetében jó közepes termést fog adni.

Mesterséges takarmányfélék. A lóhere- s lucernavetések az esőzésektől szépen helyrejöttek. Lucernából további kedvező időjárás esetén néhol negyedik kaszálás is lesz. A moharvetésre az esőzés szintén igen jó hatással volt. A csalamádé az esőzések folytán visszanyerte szép, üde, zöld színét, szépen fejlődik s jó termést ígér.

A rétek sarjatermése a beállott esőzések és az azokat követő meleg napok következtében szépen megjavult.

A legelők az esőzések és az ezeket követő meleg időjárás hatása alatt szépen kihajtottak s elegendő táplálékot nyújtanak a kijáró állatoknak.

A szőlő érését a legutóbbi meleg időjárás elősegítette, több helyen azonban panaszok hallhatók a tekintetben, hogy a csak pár nap óta szünetelő huzamosabb esőzés következtében a szemek meghasadoztak s rothadni kezdenek.

A gyümölcsfák termésére az utóbbi időjárás eléggé kedvezett. Szilva, dió és alma elég jó termést ígér. Helyenkint a körte és őszibarack is kielégítő termést ad.

A tengeri és burgonya termés mennyisége az augusztus 15-iki becsléshez képest következőképpen remélhető:

	Átlag métermázsa	Összesen	
		millió métermázsa aug. 31	aug. 15.
Tengeri	9.32	37.68	38.57
Burgonya	35.71	36.23	36.14

— **Mezőgazdasági kiállítás Dicsőszentmártonban.** A Kisküküllővármegyei Gazdasági Egyesület október hó 13., 14. és 15-én nagyobb szabású kiállítást rendez Dicsőszentmártonban. A kiállítás tárgyai: Termények, gyümölcs, szőlő, bor, tenyészállatok és gazdasági gépek. A rendezőség élén Br. Kemény Ákos főispán elnökkel, nagy buzgósággal fáradozik a kiállítás sikerén. Darányi Ignác földm. miniszter 3000 koronát adott díjakra. Ezen kívül még számos magán és egyesületi díj lesz kitűzve. A kiállítás rendezősége, mint halljuk, különös sulyt helyez arra, hogy a vetőmagvak, gyümölcsök és borok ne csak kitüntetés, de *vevőkre* is szert tegyenek, mi végből számos bel és külföldi gyümölcs és borkereskedőt hívtak meg a kiállítás megtekintésére. A kiállítást a székelyföldi miniszteri kirendeltség is teljes mértékben támogatja.

— **Komló hírek.** A míg nálunk a legszébb szeptemberi időjárás kedvez a komlószedés befejezésének, addig úgy Csehországban, de különösen Bajorországban hideg, esős, szeles időjárás igen hátráltatja a teljes jó beérést, a szedést, szárítást s a nürnbergi piacon már is sok a nedves és veres komló. — S mert ritkán kerül piacra jól szárított *zöld* komló, ebben a minőségben a viselkedés nemcsak megszilárdult, de emelkedőben van, a mi az árak javulását is okozni fogja rövid időn belül. — Saaz környékén jó komlót 110—120 koronán vásárolnak, közepeset 90—100 koronán — de nagyon sietnek az eladással a cseh gazdák. A saazi járásban 50 kilónként 80, 82, Daubában 52—56, középezt 48—50 koronán vásárolnak. — **Nürnbergi** piacon szintén jó volt a vásárlási kedv, kivált szép minőségekben, ott holledai 40—50, sparti 60—70 württembergit 45—65 márkán vásárolnak 50 kilónként Segesvárt még minden csendes s szept. 17-én lesz az első komlóvásár, a Bácskában, Petrozsén már ott tanyázik 3—4 cseh keréskedő.

— **Kérelem.** Tisztelettel kérjük hazaré-

szünk birtokosait, hogy eladó tenyész és igás állataikat, valamint elsőrendű vetőmag készleteket, közvetítő osztályunknál bejelenteni sziveskedjenek. Az „Erdélyi Gazda” közvetítő oszt.

— **Felhívás.** A segesvári komlótermelő szövetség tagjaihoz és az erdélyrészi komlótermelőkhöz a segesvári komlóvásár látogatása iránt.

(Segesvári komlótermelő szövetség.) Szám: 22—1908. Közismert tény, hogy nagy piacon, hol az áru sokasága miatt több-több vevő jelenik meg, az áru mindig jobban értékesíthető.

Az erdélyrészi komló értékesítése érdekében egy központi nagy komlópiac teremtésére a segesvári komlótermelő szövetség a m. kir. földmívelésügyi és kereskedelemügyi kormány bős támogatásával már évek óta törekszik és egész erejével a komlótermelők érdekében álló ezen célja elérése iránt küzd. E végből a folyó évben a szövetség a követelményeknek megfelelően átalakította nagy költséggel a segesvári vasuti állomáson álló komlócsarnokát és abba egy komlóprézt is állított fel. A m. kir. kereskedelemügyi kormány pedig ugyancsak a segesvári m. á. v. állomáson egy fedett nagy komlóraktárt építtetett a komló küldemények beraktározására. Fönnáll a folyó évben is a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur által engedélyezett kedvezményes szállítás az erdélyi részekből Segesvárra és Segesvárról a magyarországi sörgyári állomásokra és a vámkülföldre szállítandó komlóra nézve.

Ugy a termelők mint vevők részére tehát a legmészebbmennyő kedvezmények és kényelmek biztosítottak és csakis a termelőkön áll, hogy komlójuknak jobb értékesítése érdekében komlójukat a segesvári komlópiac közvetítésével eladják, hogy az egész erdélyrészi komló egy nagy piacon Segesvárt értékesíthető legyen.

Az 1907. évben a segesvári piacról elszállított összesen: 3644. bál komló és a komlótermelők remélhető nagyobb érdeklődése mellett a folyó és a következő években a segesvári piacon mindég az egész készlet és mindég nagyobb mennyiség fog értékesíttetni.

Felhívjuk tehát az erdélyrészi komlótermelőket, szállítsák komlómintáikat azaz egy bál komlót értékesítés végett a folyó évben szeptember hó 17-én Segesvárt megnyílló nagy komlópiacra és tudassák, hogy a beküldött komlóból mennyi a készlet, hogy az érdeklődő vevők tájékozhatassák magukat.

A segesvári komlóvásár az 1908. évben szeptember hó 17. napján nyitattik meg és tartatik minden héten egyszer csütörtök napján a szövetséget tulajdonát képező, a m. á. v. pályaudvarán levő komlócsarnokban mindaddig, míg a beraktározott komlóból még megfelelő készlet van. Azonkívül szeptember hó 1-ső napjától kezdődőleg és azelőtt is már a komlócsarnok úgy a komlótermelőknek száritott és csomagolt komlójuk beraktározására, mint pedig érdeklődő vevőknek a beraktározott komló megtekintésére minden nap délelőtt 8—12 és délután 2—5 óráig nyitva áll. A komlótermelők tájékozására a Nürnberg és Saazi heti ártudósítások a komlócsarnokban kitétetnek.

Minden beraktározott komlósák után raktár-kezelési díj és tűzbiztosítási díj fejében mint eddig csak 20 fillér fizetendő.

A ki komlóját vasuton szállítja a segesvári komlópiacokra a m. á. vasutak erdélyrészi vonalain és a m. á. v. kezelésében levő erdélyrészi vasutakon szállítási kedvezményben részesül, ha komlóját a segesvári komlócsarnok üzletvezetősége címére címzi (címezésre ügyelni).

A mennyiben az ismert okokból valamely komlósák a csarnokban tüzesedésbe menne át, úgy a komlótulajdonos (akár termelő, akár vevő) rögtön értesítve lesz és ingyen rendelkezésre áll egy újonnan a folyó évben beszerzett komlóprézt, komlójának saját költségén való megfelelő kezelésére.

Már előre a beraktározandó komló a

beraktározásra remélt mennyiségben tűzkár ellen átlagárban a szövetséget költségeire biztosítatik és netáni tűzkár esetén a kárigények kielégítése tárgyában legfeljebb azonban a kifizetett biztosítási összeg erejéig a szövetséget igazgatósága dönt.

A ki komlóját nem személyesen adja át a komlócsarnokban; a beküldött komlóbálra alkalmazott jelzését, címét és komlójának mennyiségét a raktárkezelési díj beküldése mellett a szövetségnek téves elkönyvelés kikerülése végett bejelenteni tartozik.

A ki komlójának értékesítésénél a szövetség raktárkezelője Pfuhl Agoston ur közvetítését kívánja igénybe venni, árgényét evvel közölje, ki az árakról mindég tájékozva van és az ígéretek tulajdonossal közli elhatározása közlése végett. A komlótulajdonos címe megszemlélő vevővel mindég közöltesse, ki közvetítő hiányában közvetlenül fordulhat az üzlet lebonyolítása végett tulajdonoshoz.

A segesvári komlópiacról valamely magyarországi sörgyári vasuti állomásra vagy külföldre vasuton elszállítandó komló után szállítató szállítási kedvezményben részesül, ha a szövetség részéről kiállított igazolványt mutat fel. Ezen igazolványt a komlóvásár-csarnokban állítatnak ki zsákonként mint eddig 20 fillér kiállításdíj ellenében.

Segesvárt, 1908. évi augusztus hó 31-én. Somogyi s. k. alispán, elnök.

— **Gyógynövény-telep Kolozsvárt.** A telepet Darányi földmívelésügyi miniszter rendelkezése s vezetésével Páter Béla dr. bizatott meg, ki egyszersmind kísérleteket végzett számos gyógynövény termesztésével, melynek eredményéről Páter Béla dr. most számolt be a miniszternek. Ezek szerint Páter a gyógynövényeket két csoportra osztotta: az első csoportba azokat vette fel, melyek sok munkát igényelnek, mint a kenyérbélvirág, mályvák, a maszlag, majoranna, méhfű, zsálya, ökörfarkkóró és a pirethrum. Ezek csak kerti művelésre alkalmasak és csak szakmáymunka mellett adnak jövedelmet, tehát főképpen nagy-családu zsellérnek való. A második csoportba azokat vette fel, melyek kevesebb munkát igényelnek. Ilyenek a koriander, a fekete és fehér mustár, az anizs, a menta, benedekfü, üröm, izsóp, ruta, démutka, szappangyökér. Ezek a kísérleti telepen igen szépen díszlettek s ami nem lényegtelen, termesztésük kevés munkával jár. A kolozsvári telep vezetője különösen az édes anizs termesztését ajánlja, nagyban is, mely okszerű művelés mellett nagy terméseket adhat s mindég értékesíthető. A telepkezelő mindazoknak, kik gyógynövények termesztésével óhajtanak foglalkozni, a felsorolt növények palántáit, vagy magját készséggel megküldi.

— **Phylloxera zárlat.** Hunyadvármegye szászvárosi járásába tartozó tartozó Loztád községe szőlőiben a filloxera jelenléte megállapítván, nevezett község határát a földmívelésügyi miniszter 74569. számú rendeletével zár alá helyezte.

— **Külkereskedelmünk.** A központi statisztikai hivatal most tette közzé a Magyarország július havi külkereskedelmi forgalmára vonatkozó adatokat. Ezen adatok szerint behozatalunk értéke az előző évi 816.1 millió koronával szemben ez év január—július havában 878.6 millió korona vott s ebből 674.4 millió korona Ausztriából való behozatalunkra esik. Kivitelünk az 1907. évi 786.1 millió koronához képest 17.9 millió koronával emelkedett és értéke az 1908. év első hét havában 804 millió koronával részesedett. Az 1908. év első hónapjában árumérlegünk összesen 74.6 millió, Ausztriával szemben pedig 101.7 millió korona behozatali többletet tüntet fel.

— **Országos gyümölcs- és szőlő-kiállítás Budapest.** Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület az idej nagy gyümölcstermésre való tekintettel elhatározta, hogy szeptember hó 27-től október hó 4-ig országos gyümölcs- és szőlő-kiállítást rendez. A kiállítás ez okból

főleg a kereskedelmi gyümölcs bemutatására fekteti a súlyt. Bejelentéseket már most lehet tenni úgy a kiállításra, mint a gyümölcs-vásárra. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület titkári hivatala (Budapest, IV., Koronaherceg-utca 16.) szívesen szolgál felvilágosítással és programmal.

— Elrontott fuvarlevelek becserélése. A MÁV. igazgatósága megengedte, hogy elrontott fuvarlevelek még akkor is becseréltesenek, ha azokat már aláírta a feladó. Ellenben, ha a fuvarlevelet már lebélyegezte a vasut, az elrontott fuvarlevél nem cserélhető be. A rendelet most lépett életbe.

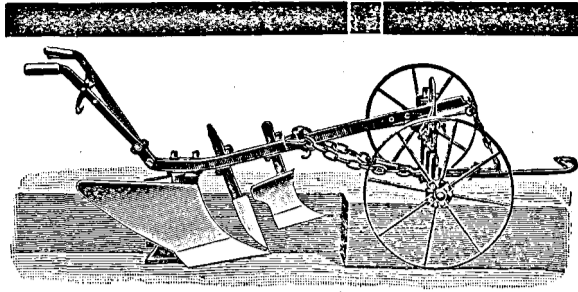
— Bő dohánytermés. A hirtelen megváltozott időjárás nagy és kellemes meglepetést hozott a dohánytermelőknek is, a kik épen séggel nem tartoznak az okszerű termelők közé, 8—9 mázsányi termésre van kilátásuk holdanként, ha csak, a mint sokan tették, az elkésztett vegetáló dohányt még a kedvező idő előtt nagy sietséggel le nem törték. Akik azonban helyes érzékkel meghagyták érni dohányjaikat, azok csodás eredményt értek el és ha nem is érnének meg egészen, azt gondos füllesztéssel pótolni lehet. Maros Torda vármegye Gegesközségéből is, a hol tiz holdon termelnek dohányt, azt a hirt vesszük, hogy nagyon szép és jó termésre van kilátás; 10—15 mázsára számítanak holdanként. Törését most kezdték meg.

Mindennemű

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben **FISCHER-féle** és legjutányosabban a zsák és ponyvagyárban Budapest, Nádor-utca 31—33. sz. szerezhetők be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lomból készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10—12 évig. A 25 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladóinak szállítója. Pontos, szolid kiszolgálás. Ponyvaköcsönző intézet. 2072

Árjegyzék, minták ingyen és bérmentve küldetnek.

Egyetemes- és mélyművelő-ekék

acélöntvény testekkel. páncéllemezekkel

□ acél gerendelyvel

== állítható szarvakkal, önzetetéssel ==

1801—II. Többszű ekék.

Finom-, szántás-, csukló-, rét-boronák. Háromtagu és egytagu hengerek, Superior sorvetőgépek, triőrök.

UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzseplőkészletek 12 HP.-ig. — Ipari mozgonyok 200 HP.-ig.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felölös szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA.

Magyar Jelzálog Hitelbank

képviselősege

Kolozsvárt, Jókai-utca 2. sz. alatt (gr. Rhédey-ház I. e.)

Az intézet alaptőkéje 40 millió korona záloglevélkölcsonöket

nyújt földbirtokra és nagyobb városokban fekvő házakra 4%-os és 4 1/2%-os záloglevelekben.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ bizalmi férőal adnak véleményét. 1001

! Eredeti, Angliából importált kan és koczáktól származó, teljesen tisztavérű, prima minőségű !

Berkshirei

kan és koca malacok

október hó közepén,

nyolc hetűs korukban,

2185

— darabonként 25 korona árban —

eladók lesznek.

A malacok teljesen szakszerű tartásban részeseülnek s új tenyészet, vagy vérfrissítés céljaira kiválóan alkalmasak lesznek.

Bővebb felvilágosítás, megtekintés és előjegyzés nyerhető és eszközölhető a kiadóhivatal utján megtudható címen és helyen.

Törlesztő kölcsönök.

Erdélyrészi Magyar Jelzálog Hitelbank

Részvénytársaságnál

Kolozsvárott, Rózsa-utca 1. sz. (emelet.)

igen előnyös feltételű törlesztő kölcsönök kaphatók földbirtokok és városi bérházakra.

Kölcsönkérvényekhez melléklendők: a legutóbbi hitelesített telekkönyvi kivonat és a hitelesített katasteri birtokiv. — Bérházaknál a telekkönyv, házberadó vallomás hitelesítve és az épület vázrajza. — Kölcsönök 400 koronától kezdődőleg bármily magas összegig kaphatók. — Becslési költség csak nagy összegű kölcsönöknél számítatik, kissebekenél az eljárás díjmentes. — Ügynökök közvetítésére nincs szükség, miután mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál az

Igazgatóság.

Hivatalos órák d. e. 9—1 óráig.

1501

Gyors és olcsó lebonyolítás.

Teljes 100-as évfolyam.

A lovak, szarvasmarhák, sertések, juhok, szóval az összes háziállatok erősítésére, edzésére, azok egészségének épségben tartására a

Brázay KINGSEM-FLUID

KINGSEM-SZESZ

minden gazdaságban és állattenyésztésben

nélkülözhetetlen.

Felülmulja a hasonló célra szolgáló külföldi szereket, mert a leghatásosabb s legjobb minőségű kipróbált anyagokból készül.

Használatban van minden jelentékenyebb gazdaságban, állami és magánmésben, katonai-, polgári- és versenystállókban.

Kapható: gyógytár-, drogéria- és fűszerüzletekben, vagy közvetlenül a készítő:

Brázay Kálmán cégnél Budapesten.

1 üveg ára 2.50 kor., 12 üveg ingyen csomagolás és bérmentes szállítással 24 kor.

2105

SANGERHAUSENI GÉPGYÁR RÉSZV.-TÁRS.

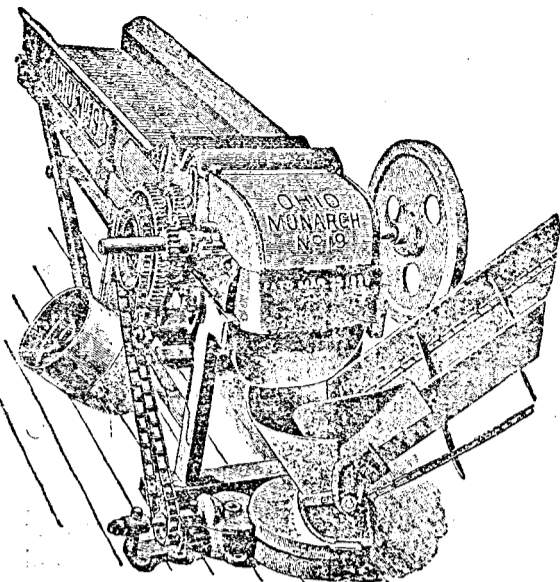
VASÖNTÖDE, GÉP- ÉS RÉZMŰGYÁR
Budapest, V., Csáklya-utca 3.

SPECIÁL-
GÉPGYÁR:

szeszgyárak és szeszfinomítók
élesztőgyárak
keményítő-syrup- és dextrin-gyárak

teljes gépészeti berendezése.

Átalakit meglevő gyártelepeket és szállít minden egyes gépet és készüléket külön-külön is. Nemzetközi szeszértékesítő- és erjesztőipar-kiállítás Bécs 1904. — Nagy állami érem. — Legnagyobb kitüntetés. (2149.)

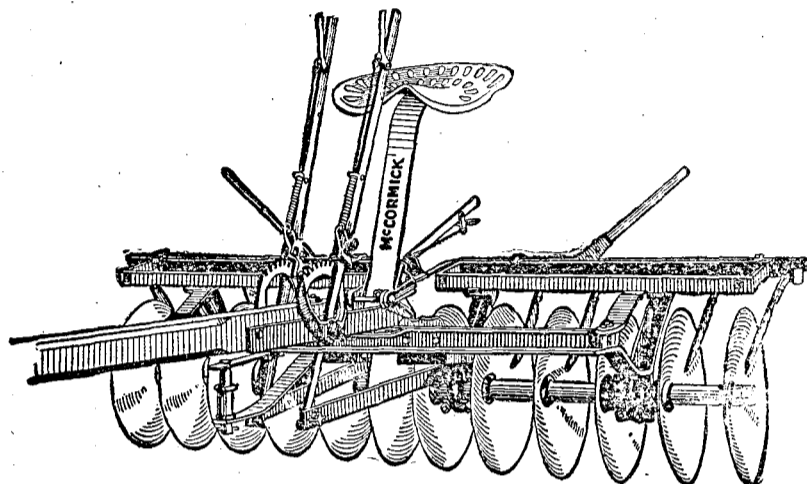
„OHIO” EREDETI AMERIKAI TENCERISZÁR-TÉPŐ,

zöldtakarmányaprító- és szalmaszeleszkázógép a takarmányinség legbiztosabb leküzdője.

Mc CORMICK tárcsásborona
tarlópántásra,
vetőszántásra,
rögapritásra stb. stb.

a gazda leghálásabb talajmivelő eszköze.

Mc CORMICK

Harvesting Machine Company, Chicago U. S. A.
Igazgatósága és főraktára: Budapest, V., Alkotmány-utca 12.

J. E. KNECHT, igazgató.

2098

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
által a legújabb és legkiválóbb áruk mellett ajánlatosak
Locomobil és gőzcseplőgépek,
szalmakaszalók, járgány-cseplőgépek, löher-cseplők,
tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek,
szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr.
kapálók, szeleskavágók, répvágók, kukorica-
morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytetemes
acél-ékek, 2- és 3-vasú ékek és minden
egyéb gazdasági gépek.

TAKARMÁNY- RÉPA

2191
körülbelül 2-3
ezer métermázsza
— szép nagy nő-
vésű — eladó
október köze-
pétől szállítva
Dés állomásra.
Bővebb felvilá-
gosítással szolgál

Isáky Gábor

birtokos
Dés, Szolnok-
Dobokamegye.

Gazdasági ispán

folyó évi október hó
1-én leendő belépésre

állást nyer.

Ajánlatok a fizetési igények
megjelölésével intézendők:

ifj. Baruch Mór-hoz

2190 Gyulafehérvár.

1900. parisi világkiállítás Grand Prix.

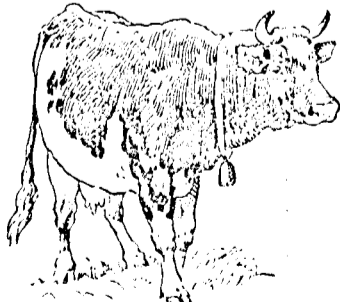

Kwizda-féle Restitutions-fluid

mosóvíz lovak számára. — Ára egy üvegnek 2 kor. 60 fill.

Több mint 40 éve használják az orvosi és más nagyobb
kórházakban, hogy a polgári mint katonai kórházban az orvos
erőltetésére, hogy használják elhatározásuk szerint. A lovak
trágyáján igen nagy munkát végeznek. Kwizda-féle
Restitutionsfluid szoródja, szűke és csomósítja a trágyát.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza, Budapest, VI., Király-utca 12. és Andrássy-ut 26. sz.

Kwizda-féle Kornenburgi marha-táppor.

Ez a táppor lovak, szarvasmarhák és juhok részére. —
1907 óta a legújabb tudomány használatán állógatlan-
ság, rossz emésztés, a tej mennyisége és a tejelés foko-
zása. 1 doboz ára 1.40 K. 12 doboz 70 fillér.

Kwizda's

- Blister**
grauer, scharfe Einreibung,
1 Tiegel K. 2.—
- Hufkitt**
künstliches Hulhorn, Stange
K. 1.60.
- Hufsalbe**
zur Behütung vor spröden und
brüchigen Hufen, 1 Büchse à 400
Gramm K. 2.50.
- Abführpillen**
für Pferde (Physik), 1 Blech-
dose K. 4.—
- Kolikpillen**
für Pferde u. Hornvieh, 1 Büchse
K. 3.20, 1 Karton K. 1.20.
- Wurmpillen**
für Pferde, 1 Blechdose K. 3.20,
1 Karton K. 1.20.

KWIZDA-féle sertéspor.

Egészségi por a hizlalás előmozdítására.
Kis doboz Kor. 1.20. Nagy doboz Kor. 2.40.

KWIZDA-féle baromfiapor

dietaetikus szer a tápszerhez való hozzáadásra ludak,
kacskák, tyúkok, gyöngytyúkok, pácák stb. részére.
2161 II. Egy doboz ára K. 1.—

Szivattyuk és Mérlegek

különleges gyár
Garvenswerke,
 Wien, II., Handelsquai No. 130.
 Mintaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

ERDELYI BANK és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir. tér 32

M. kir. szabadalm. osztálysorsjegyek főelárúsító helye.
A bank elfogad betéteket
 takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.
Leszámitól, váltókat, utalványokat,
 járadékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.
Értékpapirokat, idegen pénznemeket
 elad és vásárol
Előleget ad értékpapirokra,
 folyószámlán és előre meghatározott időre
Díjmentesen bevált szelvényeket
 és elvállalja a sorsjegyek revízióját.
Kibocsát utalványokat, checkeket,
 hitelleveleket bármely külföldi piacra.
Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt
 tűz- és betörésmentes pánccszekrényeket. (Safe Deposits.)
 2055 Üzleti órák:
 d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

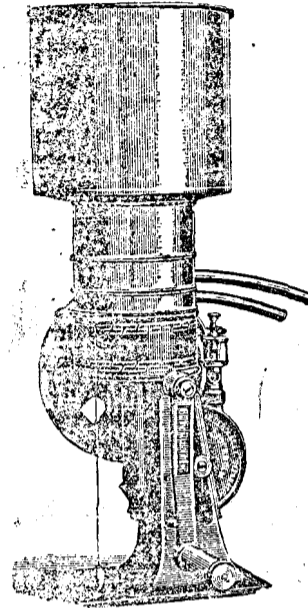
Eladó

Almay Olivér
 almás-alcilli gazdaságában mig a készlet tart, rendkívül bő termő

Diószeghi óriás buza vetőmag.

Ára 24 kor. mm. vagonba rakva. Ugyanott eladó lesz a vész megszűntével 400-500 miskarolt tavaszi s üldő, melyek mostan vannak vészbe s bármikor megtekinthetők. — Tisztelettel: almás-alcilli uradalom Intézősege. 2188

Alfa Separator r. t., tejgazdasági gépgyár

Budapest, VI. Lomb-u. 11.

1908. évi mintájú Alfa Separator

a legújabb és legtökéletesebb fölöző-gép. Kérjen prospektust.

Gyárunk előállítja az összes tejgazdasági gépeket és eszközöket, berendez teljes tejelepeket. Mindig friss oltóanyag! 1018

Több mint 700 első díj!

Árjegyzék, költségvetés díjtalan.

Kedvező alkalom! **Huzás már október 5-én.**

Az árfolyamok esése következtében csekély tőkebefektetéssel

1 és fél millió korona
 összegű fő- és melléknyereményekre játszhatik évi 3 huzásban, ha vesz nálunk egy

Hazai Takarékpénztári sorsjegyet

14 havi részletfizetésnél havi . . .	9.-	korona
16 " " " " " " " " " " " " " " " "	8.-	"
19 " " " " " " " " " " " " " " " "	7.-	"
23 " " " " " " " " " " " " " " " "	6.-	"
28 " " " " " " " " " " " " " " " "	5.-	"

lefizetése mellett, vagy pedig letétjegyre napi árfolyamon 20.- K foglaló ellenében tetszés

1007

Egy sorsjegyre több nyeremény is eshetik.

Kapható a

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvénytársaságnál,
 Kolozsvárt, Mátyás király tér 7. szám alatt.

szerinti törlesztésre. Az első részlet, vagy a foglaló lefizetése után a sorsjegyek nyereményei a vevőt illetik.

Huzások:

február 5-én, összesen 420.000 K nyereménnyel,
 június 5-én, összesen 420.000 K nyereménnyel
 október 5-én, összesen 781.000 K nyereménnyel,

Pénzt nem vehetheti el, mert minden sorsjegyet okvetlen nyer legalább 100.- K törlesztő összeget, mely esetben még egy nyereményjegyet is adnak 30.-40 K értékben, mely nyereményjegyet az 1976. évig valamennyi huzáson játszik.

Keresek

egy 800-tól 1200 holdig terjedő

birtokot

haszonbérletnek vagy örökvételnek.

Czím a kiadóhivatalban.

2186 II.

Őszi trágyázáshoz a

Thomassalakliszt

csillag

helyesen alkalmazva, minlegesőbb foszforsavas munkákkal és áraján-

védjeggyel

den növénynek legjobb trágyája. — Kívánatra szaklattanalkészésgesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Andrassy-út 49.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H., Berlin, magyarországi vezérképviselője.

Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjeggyel! Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Eladó vetőgépek,

2182

(Alkalmi eladás!)

11, 13 és 15 sorosak

egészen ujan,

a legjobb gyárból eladók

magas engedménnyel!

Megtekinthetők: Kolozsvárt, Attila-utca 8. sz. a.

Bövebbet: lapunk kiadóhivatalában.

Legjobbak a resiczai ekék, LOSONCZI vetőgépek és KALMÁR-féle rosták.

KIVÁNATRA SZIVESEN KÜLDÜNK ÁRJEGYZÉKET.

A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE, BUDAPEST
V., VÁCI-KÖRUT 32.

1458

Eladó anyajuhok.

(Erdélyi raczka) Fehérek.

Juhászat felhagyása miatt áruba bocsátok 230 drb. anyajuhot, 60 drb. idei anyabarányt és 6 drb. hágó kost, a juhok mind fiatalok, 2—3—4 évesek, egészségesek és bőtejelők.

Értekezni lehet:

Bedőházi Pál bérlő Szászvesszős, posta Küküllővár, vasut Zsidve.

Kivánatra kocsit küldök vonathoz.

2189

Bedőházi Pál.

DUNKY FIVÉREK

CS. ÉS. KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZEK

ajánlják a mai kor igényeinek megfelelően berendezett műtermüket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe.

Műtermeik vannak:

Kolozsvár, Miskolc,
Mátyás király-tér 10. Városház-tár 20.

Dés, S.-A.-Ujhely,
Felsősetáter. Főtér 9.

1729 Sárospatak,
Kossuth Lajos-u. 70.

Eladó

krb. 4000 métermázsa

takarmányrépa

ab Nagy Iklódi állomás.

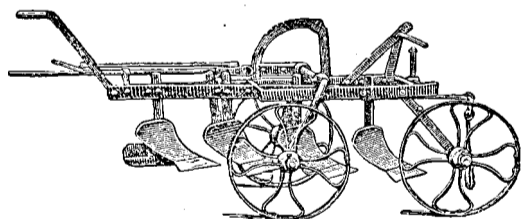
Értekezni:

Klein Jakab

nagybirtokosnál Szinye, u. p.

2186 I. Alparét.

A tarlóhántás legcélszerűbb eszközei:

Bächer könnyű négybarázdás hántó ekéje,

Bächer könnyű hárombarázdás hántó ekéje,

Johnston tarlóhántó tárcsás boronái.

Legjobb acél anyag, csekély önsúly, kevés vonóerő, ideális munkateljesítés.

Tessék ajánlatot kérni! — — — Olcsó árak!

BÄCHER RUDOLF speciális eke és talajművelő eszközök gyára.

Vezérképviselet és főraktár:

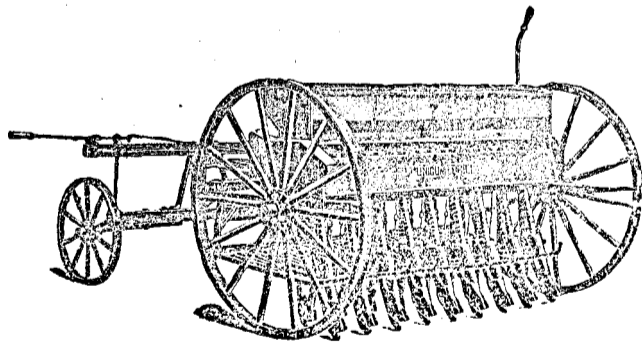
SZÜCS ZSIGMOND Budapest, VI., Nagymező-utca 68. szám.

Az „eredeti Melichar“-gyártmányú páros sorszámú

„UNICUM DRILL“

a jelenkor legtökéletesebb sorvetőgépe.

1910

Utólérhetetlenül precíz vetés, hegynek-völgynek teljesen egyforma magelosztás, könnyű és biztos kormányzás, csekély vonóerőszükséglet, szilárd kivitel, elsőrendű anyag, melyeknek ezen sorvetőgép általános kedveltségét köszönheti. Több mint 32.000 drb használatban.

Ujabb speciálítások:

MÜTRAGYASZÓRÓGÉPEK.

MELICHAR FERENC sorvető és műtrágyaszórógépek gyára

Vezérképviselet és főraktár:

SZÜCS ZSIGMOND

Budapest, VI., Nagymező-utca 68. szám.